

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2022
ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Δημοσθένης, Περί τῆς Παραπρεσβείας 182-186

Μετάφραση

Θα αγανακτήσει λοιπόν τώρα αμέσως πάρα πολύ, όπως πληροφορούμαι, διότι μόνος από αυτούς που μίλησαν ενώπιον του λαού, οφείλει να λογοδοτήσει για όσα είπε. Εγώ θα αφήσω κατά μέρος την άποψη αυτή, ότι κανονικά, όλοι έπρεπε να τιμωρηθούν για τα λόγια τους, εάν ρητορεύουν για να πάρουν χρήματα· αλλά τι να λέω: εάν ως ιδιώτης ο Αισχίνης φλυαρώντας διέπραξε τα αμαρτήματα αυτά, μην εξετάσετε λεπτομερώς τα ζητήματα, αφήστε τον, συγχωρέστε τον· αν όμως ως πρεσβευτής με πρόθεση, για να πάρει χρήματα, σας εξαπάτησε, μην τον αθωώσετε, μη παραδεχτείτε ότι δεν πρέπει να τιμωρηθεί για όσες υποσχέσεις έδωσε.

Ερώτηση Κατανόησης

Ο Δημοσθένης αναπτύσσει το κατηγορητήριο εναντίον του Ανδοκίδη. Υποστηρίζει πως αν ήταν ιδιώτης και όχι πρεσβευτής θα μπορούσαν να τον συγχωρήσουν. Οι πρεσβευτές όμως έχουν χρέος να διαχειριστούν σωστά το λόγο και το χρόνο. Ο ρήτορας κατηγορεί τον Ανδοκίδη πως χρησιμοποίησε το λόγο για να πάρει χρήματα (εί δὲ πρεσβευτῆς ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ ἀφῆτε). Επίσης, θεωρεί πως εξαιτίας του χάθηκε πολύτιμος χρόνος (εἰ δ' ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε). Τέλος, τον κατηγορεί πως μετέφερε ψευδείς πληροφορίες που ιδιαίτερα σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα μπορεί να αποβεί ολέθριο, αφού η δημοκρατία στηρίζεται στους λόγους (εἰ δὲ καὶ ψευδεῖς καὶ μισθοῦ καὶ ἀσυμφόρους, ἀλισκέσθω).

Γραμματικές Παρατηρήσεις

- α) διήμαρτε: διημάρτανες, ἀφῆτε: ἀφίεις, εἶπεν: ἔλεγε
- β) ἐγὼ: ονομαστική πρώτου προσώπου της προσωπικής αντωνυμίας, μου / ἐμοῦ πάντες: επιμεριστική αντωνυμία, ονομαστική πληθυντικού αρσενικού γένους: παντός οὔτοι: δεικτική αντωνυμία, ονομαστική πληθυντικού αρσενικού γένους: τούτου
- γ) ψευδεστέρα

Συντακτικές Παρατηρήσεις

α) εἰ μὲν Αἰσχίνης ἰδιώτης ὢν ἀπελήρησέ τι καὶ δῆμαρτε, μὴ σφόδρ' ἀκριβολογήσηθε, ἔασατε, συγγνώμην ἔχετε: δηλώνει το πραγματικό

β) μόνος: ομοίπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός,

ἀκροπόλεων: ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο κύριοι,

αὐτίκα: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο Ἄγανακτήσει

γ) Το αρνητικό μόριο μὴ χρησιμοποιείται όταν ο ομιλητής απαγορεύει ή αποκρούει την πραγματοποίηση μιας επιθυμίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η πρόταση είναι επιθυμίας.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΔΡΑΚΟΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.1. Λάθος [ή μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὔξησιν διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἢ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται]

2. Σωστό[οὔτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ , ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους]

3. Λάθος[ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν]

A2. Ο Αριστοτέλης στην ενότητα αυτή θα προσπαθήσει να αποδείξει με ένα νέο επιχειρήμα ότι οι ηθικές αρετές δεν υπάρχουν μέσα μας εκ φύσεως. Το κύριο αντιθετικό ζεύγος εννοιών που παρουσιάζει είναι η «**δύναμις και η ενέργεια**» καθώς και τα χρονικά επιρρήματα «**πρότερον, ὕστερον, πολλάκις**». Καταρχάς, αναπτύσσεται από τον Αριστοτέλη ο εξής συλλογισμός:

α. Στην περίπτωση των φυσικών ιδιοτήτων του ανθρώπου (όραση, ακοή) προηγείται η δύναμις και ακολουθεί η ενέργεια.

β. Στην περίπτωση της ηθικής αρετής προηγείται η ενέργεια και έπεται η δύναμις.

Άρα: η ηθική αρετή δεν είναι φυσική ιδιότητα, αλλά εξ έθους.

B1. Ο φιλόσοφος, για να ενισχύσει τους συλλογισμούς του, πολύ συχνά χρησιμοποιεί εμπειρικά δεδομένα, δηλαδή απλά και κατανοητά παραδείγματα από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων, όπως στην πρώτη παράγραφο τα παραδείγματα της πέτρας και της φωτιάς, και μάλιστα δοσμένα σε απλό, λιτό και οικείο ύφος και έτσι κατορθώνει να συνδυάζει τους παραγωγικούς συλλογισμούς, οι οποίοι έχουν περισσότερο θεωρητικό χαρακτήρα με τους επαγωγικούς που είναι πιο προσιτοί και κατανοητοί, ενισχύοντας την αποδεικτική ισχύ των θέσεων του.

B2. Η τυποποιημένη δοτική **φύσει** δηλώνει συμφωνία ή αιτία (συνώνυμη η έκφραση κατά φύσιν). Σύμφωνα με τη φύση ή οφειλόμενο σε αυτήν είναι ό,τι γίνεται πάντα (ή σχεδόν πάντα) με τον ίδιο τρόπο και αφορά μια μεγάλη ομάδα ομοειδών όντων 'πάντα τὰ φύσει ἢ αἰεὶ οὕτω γίγνεται ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ '(Φυσικά 198b 35-36).

Παρά φύσιν είναι οποιαδήποτε διεργασία, λειτουργία ή κίνηση παραβιάζει τη φυσική νομοτέλεια (την ομοιότροπη ή σχεδόν ομοιότροπη επανάληψη λειτουργιών και φαινομένων). Γι' αυτό και το **παρά φύσιν** προϋποθέτει συχνά τον εξαναγκασμό, τη βία ή την ανθρώπινη απόπειρα να αναιρεθεί η φυσική τάξη.

B3.1. Λάθος [Τον Πλάτωνα πάντως ο Αριστοτέλης δεν τον βρήκε τότε στην Αθήνα· ο μεγάλος δάσκαλος είχε πριν από λίγο αναχωρήσει για τη Σικελία· ήταν το δεύτερο από τα τρία ταξίδια που επιχείρησε στην περιοχή εκείνη του ελληνισμού κυνηγώντας το όνειρό του, να δει, με τη βοήθεια των ισχυρών φίλων που είχε εκεί, να παίρνουν ζωή οι πολιτικές του ιδέες και διδασκαλίες.]

2. Σωστό [Η διδασκαλία του στην Ακαδημία και οι ιδέες που μ' αυτήν μετέδιδε στους μαθητές του έφεραν συχνά τον Αριστοτέλη αντιμέτωπο με τους συναδέλφους του στην Ακαδημία, τον Ηρακλείδη, τον Σπεύσιππο, τον Ξενοκράτη]

3. Σωστό [Δώδεκα χρόνια έζησε τη δεύτερη αυτή φορά ο Αριστοτέλης στην Αθήνα. Και ήταν όλα χρόνια απερίσπαστης δουλειάς. Ο φιλόσοφος συνθέτει τώρα το σημαντικότερο μέρος των Πολιτικών του (έχει άλλωστε προηγηθεί —κατά την περίοδο των ταξιδιών του— η συγκέντρωση των 158 Πολιτειών του, των μορφών διακυβέρνησης ή, όπως θα λέγαμε εμείς σήμερα, των συνταγμάτων ενός πλήθους ελληνικών πόλεων), ενώ παράλληλα συγγράφει σημαντικό μέρος από τα Μετά τα φυσικά του, το βιολογικού περιεχομένου έργο Περί ζώων γενέσεως, τα Ἠθικά Νικομάχεια.]

4. Σωστό [Το πρώτο, είπε, έχει σχέση με τη διατροφή και την αύξηση του ανθρώπινου οργανισμού και άρα δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με την αρετή· το τρίτο (ο ίδιος το ονόμασε ἐπιθυμητικόν) έχει σχέση με τις αρετές που περιγράφουν τον χαρακτήρα του ανθρώπου (ηθικές αρετές), **ενώ το δεύτερο, που αφορά απόλυτα και καθαρά το λογικό μας, έχει σχέση με τις διανοητικές μας αρετές (με τη σοφία λ.χ. ή τη φρόνηση)**. Έτσι ο Αριστοτέλης κατέληξε να διακρίνει τις ανθρώπινες αρετές σε ηθικές και διανοητικές.]

5. Σωστό [ο Ηράκλειτος, ο μεγάλος Εφέσιος σοφός που έζησε γύρω στο 500 π.Χ., είχε πει ότι «ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων» (=δαίμων για τον άνθρωπο δεν είναι παρά ο χαρακτήρας του).

B4. α.

χρησιμοθηρικός.....έχρησάμεθα
υπόληψη.....λαμβάνομεν
οισοφάγος.....φέρεσθαι
γέννηση.....έγγίνονται
όραμα.....ίδειν

B4.β.

α .Οι Μεγάλες **Δυνάμεις** επηρέασαν καθοριστικά την πορεία της Ελληνικής Επανάστασης. β .Σε κάθε εθνική γιορτή **αποδίδουμε** τιμές στους ήρωες μας.

B5. Στα αποσπάσματα από τον Ξενοφώντα και τον Σοφοκλή εκφράζεται ξεκάθαρα η αριστοκρατική αντίληψη, κατά την οποία η αρετή είναι δώρο της φύσης που τελεσίδικα δίνεται ή όχι από τη γέννησή του στον άνθρωπο .Σύμφωνα δηλαδή με την αριστοκρατική αντίληψη , η ηθική αρετή είναι κάτι που δεν μπορεί να κατακτηθεί από όλους , αλλά δίνεται σε κάθε άνθρωπο από τη γέννησή του και είναι προνόμιο των ευγενών, όσων δηλαδή έχουν αριστοκρατική καταγωγή [ἄριστοι] .Επομένως ,σύμφωνα με την αριστοκρατική αντίληψη , ο χαρακτήρας κάθε ανθρώπου συμβαδίζει με την κοινωνική του καταγωγή, αφού ο ενάρετος χαρακτήρας είναι γνώρισμα μόνο όσων έχουν αριστοκρατική καταγωγή. Τα παραπάνω επαληθεύονται αρχικά στο απόσπασμα του Ξενοφώντα ,όπου τονίζεται η ευγενική καταγωγή από τη γενιά του Ηρακλή του Σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαου και εκθειάζονται οι αρετές του και επιπλέον γίνεται αναφορά και στην ένδοξη πόλη του στην οποία η γενιά του είναι η πιο τιμημένη .Παρόμοια και στο απόσπασμα του Σοφοκλή , η Αντιγόνη παρακινεί την Ισμήνη να συμπεριφερθεί ανάλογα με την ευγενική καταγωγή της στο διάταγμα του Κρέοντα και να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων, αποδεικνύοντας την αδερφική της αγάπη. Αντίθετα ο Αριστοτέλης , όπως διαφαίνεται από το κείμενο αναφοράς, απορρίπτει την αριστοκρατική διδασκαλία, καθώς πιστεύει ότι ο άνθρωπος γεννιέται με την προδιάθεση να κατακτήσει την αρετή , αλλά η ικανότητα αυτή πρέπει να καλλιεργηθεί με την άσκηση[. οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.]